

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 138/2017 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen turvapaikanhakijoiden ihmisoikeuksien ja oikeusturvan takaamisesta pakkopalautuksia toteutettaessa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Joonna Räsänen /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 138/2017 vp:

Millä tavoin hallitus varmistaa jokaisen palautettavan kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneen ihmisoikeuksien ja oikeusturvan toteutumisen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Jokainen turvapaikkahakemus tutkitaan yksilöllisesti. Suomen turvapaikkaprosessi ja -päätöksenteko perustuvat EU-lainsäädäntöön ja kansainvälisiin sopimuksiin. Ulkomaalaislaissa on huomioitu perustuslaki, ihmisoikeudet ja palautuskielto. Ihmistä ei palauteta kotimaahansa, jos hänellä on vaara joutua siellä vainon tai kidutuksen kohteeksi taikka taisteluiden keskelle.

Kaikilla ei kuitenkaan ole edellytystä saada Suomesta turvapaikkaa tai muuta kansainvälistä suojelua. Ulkomaalaislain mukaisen kansainvälisen suojelun myöntämisen tarkoitus ei ole turvata kaikille samanlaista elämää kuin esimerkiksi Suomessa, vaan antaa turvaa henkilöille, jotka ovat kotimaassaan henkilökohtaisen vainon vaarassa. Monissa maissa, kuten Afganistanissa, ongelmina ovat myös nuoren väestön näköalattomuus, köyhyys ja taloudelliset ongelmat, mutta ne eivät ole perusteita kansainväliselle suojelulle.

Turvapaikkahakemuksia ei ratkaista sillä perusteella, pidetäänkö maata yleisesti turvattomana maana tai onko se ulkomaalaisille turvallinen matkakohde. Turvallisuustilanne voi eri maissa olla hyvinkin erilainen riippuen siitä, onko kyse maan kansalaisesta vai sinne matkustavasta ulkomaalaisesta. Ulkomaalasiin kohdistuu usein erityisiä riskejä. Toisaalta maa voi olla turvallinen turistille, mutta maan kansalaista voi uhata esimerkiksi poliittinen vaino. Esimerkiksi Afganistanissa ja Irakissa koko maa ei ole sodassa, eivätkä maan yleiset olosuhteet ole peruste myöntää kansainvälistä suojelua, mutta tietyillä alueilla tilanne on sellainen, ettei näille alueille palauteta ketään.

Moni turvapaikanhakija on saanut kielteisen päätöksen, koska hänellä on mahdollisuus sisäiseen pakoon. Sisäinen pako tarkoittaa, että henkilö voi muuttaa kotimaassaan toiselle alueelle, jossa hän on turvassa häneen kohdistuvilta uhilta. Sisäinen pako on vakiintunut käsite pakolaisoikeudessa ja se sisältyy EU-oikeuteen. Henkilön tulee hakea turvaa ensisijaisesti omalta kotivaltiolta, jos se pystyy sitä tarjoamaan. Irakissa ja Afganistanissa on alueita, joille

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 138/2017 vp

voi palata. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut, että Irakin viranomaiset pystyvät antamaan riittävää suojaa väestölleen.

Jokaisessa lasta koskevassa turvapaikkapäätöksessä arvioidaan lapsen etu yksilöllisesti koskien kyseistä lasta. Missään EU-maassa ei myönnetä turvapaikkaa automaattisesti esimerkiksi kaikille alle 18-vuotiaille. Jos alaikäisellä ei ole perustetta kansainvälisen suojelun saamiseksi, on yleensä lapsen edun mukaista palata perheensä mukana tai luokse kotimaahansa.

Turvapaikanhakija voidaan palauttaa kotimaahansa vasta kun Maahanmuuttovirasto on tutkinut suojelun tarpeen ja hallinto-oikeus on vahvistanut päätöksen mahdollisen valituksen jälkeen. Hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen hakija voi hakea vielä palautuksen täytäntöönpanon kieltämistä korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Jos korkein hallinto-oikeus ei kiellä palautusta, hakija tulee lain mukaan palauttaa kotimaahansa.

Jos ihmisellä ei ole edellytyksiä saada Suomesta turvapaikkaa, on edessä kotiinpaluu. Palaajalle tarjotaan aina ensimmäisenä tuettua vapaaehtoista paluuta. Tällöin palaajalle maksetaan paluuliput, kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM on usein palaajaa vastassa ja palaajan on mahdollista saada taloudellista tai aineellista tukea, jolla aloittaa elämä kotimaassa uudelleen. Tuen avulla voi esimerkiksi aloittaa opiskelun tai saada lainaa pienyrityksen perustamiseen.

Vapaaehtoisen paluun mahdollisuutta hyödyntää kuukausittain noin parisataa henkilöä. Jos ihminen ei tartu vapaaehtoisen paluun mahdollisuuteen, on palauttaminen poliisin lakisäätäinen tehtävä. Valtaosa poliisin toteuttamista palautuksista tapahtuu normaaleilla reittilennoilla. Osa palautuslennoista on tilauslentoja, joilla on mukana poliiseja varmistamassa turvallisuutta. Palautuksia valvoo yhdenvertaisuusvaltuutettu, joka voi osallistua lennolle.

Hallitus on joulukuisessa toimenpideohjelmassaan linjannut toimenpiteitä, joilla edistetään vapaaehtoista paluuta ja turvataan palautusten onnistuminen. Viranomaisten välistä koordinaatiota ja palautusten onnistumista varmistamaan sisäministeriöön on perustettu koordinaatioryhmä. Ryhmän tehtävänä on varmistaa palautusten toimivuus ja laatu. Lisäksi ryhmä mm. varmistaa, että palautusprosessi on sellainen kuin laki edellyttää ja varmistaa Suomen osalta, että lähtömaiden viranomaisten kanssa tehtyjä sopimuksia kaikin puolin noudatetaan.

Yhteiskunnan turvallisuustilanteen kannalta on tärkeää, että laittomasti maassa oleskelevat poistetaan maasta mahdollisimman tehokkaasti. Ihmisoikeuksien ja oikeusturvan huomioon ottamisesta pidetään tiukasti kiinni turvapaikkaprosessin jokaisessa vaiheessa ja kielteisen päätöksen saaneiden palautuksia toteutettaessa.

Helsingissä 26.4.2017

Sisäministeri Paula Risikko